

Egeprocessions-spinderens larver lever tæt sammen. De lange hår er synlige, men det er larvernes langt mindre brandhår, som kan give mennesker og dyr kraftig irritation. Foto: Kleuske/Wikimedia Commons.

Larve vil have fritstående egetræer

Egeprocessions-spinderen er etableret flere steder i Danmark. Skovejere bør især holde øje med nyplantede og lysstillede egetræer. Larven skader ikke træerne alvorligt – og den flytter ikke ind i egeskovene.

Tekst: Jens Mathiasen

Egeprocessions-spinderen eller larven fra helvede.

Den meget omtalte larve var i løbet af sommeren på alles læber. Der blev meldt om fund ved Odense – og folk i nærheden havde fået udslet af larvernes brandhår.

Men skovejere kan godt sænke skuldrene. Den kommer ikke til at flytte ind i

de typiske danske egeskove, lyder det fra en ekspert.

– Jeg vil tage det med ro. Den holder mest af lysstillede egetræer. Det vil sige bytræer – og til dels også i randen af egeskove. Den bryder sig ikke om den lukkede skov. Det er for mørkt for den, siger lektor emeritus Hans Peter Ravn, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet.

Han har gennem en årrække arbejdet

Hans Peter Ravn er lektor emeritus ved Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning på Københavns Universitet.

Larverne kan afløve egetræer, men træerne dør ikke af det. Foto: Lene Fischer

Egeprocessions-spinderens grå og stærkt behårede larver samlet på stammen af et egetræ i Holland. Foto: Videntjenesten, Københavns Universitet.

med skadevoldere på træer og fulgt egeprocessions-spinderens vej til Danmark.

Brandhår giver problemer

Egeprocessions-spinderen er en nat-sværmer, men det er larverne, som kan give problemer. De lever på egetræer og samler sig i reder af spind på stammer og grene.

- Det er ikke larvernes lange synlige hår, der er problemet. Det er nogle små, mikroskopiske hår, som kan frigøres til luften, fordi de er så små og lette, siger Hans Peter Ravn.

Larverne udvikler de såkaldte brandhår i de sidste tre af deres seks larvestadier.

- Det er perioden fra midten af maj til midten af juli. Det er der, hårene kan give udslæt og irritere øjne og luftveje. I den øvrige del af året vil larverne ikke volde skade på mennesker, siger han.

- Men da brandhårene frigøres ved hudskifterne mellem larvestadierne, og dette foregår i rederne, kan brandhårene findes i rederne sammen med de tomme larvehuder året rundt. Så dem skal man holde fingrene fra, lyder det.

Egetræer tåler angreb

Larverne findes især på stilke og vintereg, men kan også angribe andre

europæiske egearter.

Ved store forekomster kan larverne æde træerne helt eller delvist bladløse. Det koster tilvækst, men egetræerne klarer normalt angrebet.

- Det er som vi kender det fra afløvning af egeviklere og frostmålere med flere, der jævnligt findes i det tidlige forår.

- Egetræerne tåler afløvning. I en 100-årig omdrift er det begrænset, hvad væksttabet betyder, siger Hans Peter Ravn.

Han gør det klart, at larverne ikke slår egetræer ihjel. Går et træ ud, vil det typisk være en kombination af tørke, svampe og andre svækkelser. Det skyldes ikke kun larverne.

Mennesker spreder larven

Egeprocessions-spinderen spreder sig kun lokalt.

- De voksne hun-sommerfugle flyver ikke langt. Hunnerne lægger normalt æggene på de nærmeste egetræer – inden for få hundrede meters afstand, siger Hans Peter Ravn.

Hunnen lægger flere hundrede æg på et årsskud. De sidder som et bælte rundt om skuddet og er dækket af et sekret, der gør dem svære at få øje på.

- Problemerne med spredning opstår, når træer med æg flyttes over store afstande, siger han.

Ifølge lektoren var det sandsynligvis det, der skete i Odense. Her mener man, at tysk-importerede egetræer havde æggene med. Træerne blev plantet som vejtræer omkring 2020.

- Hvis vi ikke havde fået skadevolderen slæbt ind til Odense, så tror jeg, vi kunne have undgået at få den, siger han.

Tjek træerne det første år

Hans Peter Ravn opfordrer planteskoler og importører af planter til at være meget opmærksomme.

- Planteskolerne har et stort ansvar. Vi ved, at importerede egetræer og klumpplanter til veje, parker og byområder har givet problemer. Nu ved vi, hvordan vi har fået den ind, og vi skal virkelig prøve at begrænse dens spredning, siger Hans Peter Ravn.

Som skovejere er det også vigtigt at være opmærksom, råder lektoren.

Skovejere bør især holde øje med nyplantninger af eg, som kommer fra udlandet.

- Sørg for at holde øje det første år, efter at træerne er plantet. Se på års-skuddene, og kontrollér, om der kom-

En gammel rede ved foden af et egetræ kan fortsat indeholde larvehuder og brandhår. Derfor bør skovejere hverken røre ved reden eller forsøge at fjerne den uden beskyttelse. Foto: Videntjenesten, Københavns Universitet.

mer larver på træerne, lyder rådet.

Hvis træerne er fri for larver gennem den første vækstsæson, er der ifølge lektoren ikke længere risiko for, at importerede æg sidder på dem.

Få fundet bestemt

Ved mistanke om egeprocessions-spinderen skal skovejeren først finde ud af, om det faktisk er den art, der sidder på træet.

– Jeg opfordrer derfor til, at man sender et billede til appen Arter.dk. Appen registrerer stedet, og fagfolk kan bagefter bekræfte, om det er egeprocessions-spinderen, siger Hans Peter Ravn.

Hvis det er larven fra helvede, der har slået sig ned, skal man ikke bare fare ud og bekæmpe. Men det skal ifølge lektoren ske inden de udvikler sig til voksne sommerfugle, som flyver op og lægger æg i toppen af nærmeste store egetræ.

- De steder i Europa, hvor man har opgivet at udrydde arten, har man lært at leve med den. Hvis larverne er langt væk fra mennesker, er det ikke nødvendigvis et problem. Omvendt er det noget andet tæt på parker, skoler, boliger og andre steder, hvor mennesker færdes. Her kan en målrettet lokal bekæmpelse være en mulighed, siger han.

Om larven

- Egeprocessions-spinderen. *Thaumetopoea processionea*.
- Den er også populært kaldet larven fra helvede.
- Det er en natsværmer, der lever på eg.
- Der er én generation om året, og det er kun larven, der æder løv og bærer brandhår.
- Arten holder til på fritstående og lysstillede ege, i skovbryn og langs veje og stier. Traditionelle egebevoksninger i skovene er for mørke til larverne.

Årscyklus

- **Juli-august:** De voksne sommerfugle flyver, parrer sig og lægger æggene på egens årsskud.
- **September-marts:** Æggene overvintrer på grenene. De er svære at få øje på.
- **April-maj:** Æggene klækker, og larverne begynder at æde bladene. Om dagen sidder de samlet i et spind på stammen.
- **Maj-juli:** Larverne udvikler mikroskopiske brandhår. Det er her, risikoen for at blive brændt er størst. Larverne går i lange rækker (processioner) mellem rede og føde. Deraf kommer navnet.
- **Efter august:** Rederne står tomme tilbage, men kan stadig indeholde brandhår.

Egeprocessions-spinderens larver bevæger sig i tætte processioner på egetræerne. Foto: Bent Jensen, Lene Fischer og Per Stadel Nielsen/ Københavns Universitet.

– Men lad fagfolk bekæmpe, som har viden og det rigtige udstyr, råder eksper-ten.

Danmark mangler overblik

De første egeprocessions-spindere blev registreret i Danmark i 1996. Det var hanner, der blev fanget i lysfælder på Lolland-Falsters sydkyst.

Hans Peter Ravn har fulgt arten gennem flere år. Helt tilbage i 2019 pegede han på, at det kunne være et problem, at ingen myndighed havde ansvaret for at samle fund og erfaringer, hvis arten skulle dukke op i Danmark.

– Faktisk er der fortsat ikke overblik. Der har ikke været nogen erfaringsopsamling. Så vi ved jo ikke engang, hvor den er optrådt herhjemme i øjeblikket, siger Hans Peter Ravn.

Det ændrer sig forhåbentlig nu. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, SGAV, har taget den koordinerende rolle og er nu kontaktpunkt for kommunerne.

På Københavns Universitet er Hans Peter Ravns efterfølger, Mathias Justesen, i gang med at beskrive, hvordan registreringen kan bygges op.

Den endelige model og finansiering mangler dog fortsat at falde på plads.